

Dijital dünyada eğitim: teknoloji ve eğitime küresel bakış açıları

Okutman Ela AKGÜN ÖZBEK^a

^a Anadolu Üniversitesi

Özet

Neil Selwyn tarafından yazılan *Dijital Dünyada Eğitim: Teknoloji ve Eğitime Küresel Bakış Açuları* 2013 yılında yayımlanmıştır. Sekiz bölümden oluşan kitap eğitim teknolojileri uygulamalarının küresel ve yerel politikaların bir yansıması olduğu tezinden yola çıkan eleştirel bir incelemedir. Pek çok eğitim teknolojisi kitabının aksine eğitim teknolojilerinin küresel ekonomi ve politikalar bağlamında ele alındığı kitapta yazar küresel politikaların yerel uygulamalara yansımalarını tartışmaktadır. Özellikle Afrika, Güney Amerika, Güney Asya ve Ortadoğu'daki eğitim teknolojileri uygulamalarının örneklendiği kitapta çeşitli uluslararası, ulusal, kâr amacı güden ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarının bu süreçlerdeki rolünü de irdelemektedir. Her ülke ve bölgenin yerel özelliklerinin farklılığını vurgulayan Selwyn'in kitabı, bu bağlamda eğitim teknolojileri uygulamalarına hem farklı bir bakış açısı geliştirmekte hem de eğitim teknolojilerinin toplumlara yayılması sürecinde yer alan paydaşlara bir yol gösterici olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim teknolojileri, küreselleşme

Abstract

Education in a Digital World: Global Perspectives on Technology and Education which was written by Neil Selwyn is published in 2013. The book which is composed of eight chapters is a critical analysis that is based on the thesis that the practices of educational technology is a reflection of global and local politics. Unlike many books on educational technology, the book evaluates educational technologies in terms of global economy and politics; and it discusses the effects of global politics on local practices. The book primarily exemplifies the educational technology practices in Africa, South America, South Asia and Middle East. It also analyzes the role of various international, national, for-profit and non-profit organizations in these processes. Selwyn's book which highlights the local variations of each country and region, not only develops a different viewpoint to the educational technology practices, but it also provides a guidance for the stakeholders who take part in the diffusion of educational technologies to societies.

Keywords: Educational technology, globalisation

Giriş

Neil Selwyn (2013) tarafından yazılan *Education in A Digital World: Global Perspectives on Technology and Education (Dijital Dünyada Eğitim: Teknoloji ve Eğitime Küresel Bakış Açıları)* eğitim teknolojileri uygulama, tartışma ve araştırmalarını küresel politikalar ve ekonomik bağlamda ele alan eleştirel bir çalışmadır. Konu ile ilgili araştırma ve tartışmaların genellikle İngilizce konuşulan Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık gibi ülkelerin bakış açısıyla gerçekleştirildiğini belirten Selwyn, farklı dillerin konuşulduğu, farklı kültürlerle sahip ülkelerde eğitim teknolojilerinin farklı amaçlarla ve farklı şekillerde kullanılıp kullanılmadığını sorgulamaktadır. Yazar buradan yola çıkıp eğitim teknolojileri araştırma ve uygulamalarının özellikle Afrika, Güney Amerika, Güney Asya ve Ortadoğu'daki yansımalarını incelemek; Avrupa, Amerika ve Doğu Asya'daki durumlarla karşılaştırıp dijital teknolojilerin küresel etkilerini, ekonomi ve eğitim politikalarıyla ilişkisini irdelemek ve büyük resmi ortaya koymak hedeflerini gütmektedir.

Özellikle yerel boyutta neler yapıldığını ele alan Selwyn, sekiz bölümden oluşan kitapta temelde şu üç soruya yanıt aramaktadır:

- Eğitim teknolojisindeki küresel eğilimlerin ulusal politikalar ve süreçlerdeki yansımaları nelerdir?
- Eğitim teknolojilerinin küresel ekonomiyle ulusal ve uluslararası ekonomilerle ilişkisi nedir?
- Dijital teknolojilerin eğitimin ticarileşmesi, pazarlanması ve metalaştırılmasındaki rolü nedir?

Pek çok eğitim teknolojisi çalışmasının aksine konuyu teknik ve pedagojik açılardan değerlendirmek yerine, konunun küresel politikadaki yerine odaklanan kitap, 21. Yüzyılda dijital teknolojilerin eğitim sorunlarına her derde deva bir ilaç gibi sunulmasının ardındaki gizil gündemleri ele almasıyla eleştirel bir bakış açısı geliştirmekte ve okuyucuyu da tüm süreçlerde sorgulamaya davet etmektedir.

Bölüm 1: Eğitim ve Teknoloji: Küresel Bir Bakış Açısı Geliştirmek

Son 50 yılda özellikle dijital teknolojilerle gelişen bilgi toplumunun bilginin küresel anlamda yayılması ve Arap Baharı gibi bölgesel ve yerel odaklı gibi görülen ekonomik ve politik etkinliklerin küresel çapta belirlendiği bir düzene işaret ettiğini belirten Selwyn, bu bölümde bilgi ekonomisinde bireylerin yerini tartışmaya açar. Eğitim teknolojilerinin bireyleri

dönüştürücü etkisini ele alan yazar “küreselleşme” kavramının karmaşık, çok boyutlu ve genellikle yanlış tanımlanmış olduğunu savunur ve küreselleşmeyi bir süreç olarak değil bir söylem olarak ele alır. “Küreselleşme” teriminin içinin boşaltılmasını ve eğitim tartışmalarında bir kurtarıcı olarak kullanılmasını eleştiren Selwyn, küreselleşmeye ilişkin farklı yaklaşımları inceler ve eğitimin küreselleşmedeki rolünü bu farklı yaklaşımlar açısından ele alır. Farklı yaklaşımları nesnel bir şekilde ele almaya çalışsa da yazar eğitimin küreselleşmesine ilişkin tamamen küresel ve tamamen şüpheli yaklaşımları reddeder. Bölümü küreselleşmenin dört ayağı olan ekonomik, politik, sosyal ve kültürel boyutlarının eğitim ve teknolojiyle ilişkisine dair sorularla bitiren Selwyn, tüm bu sorulara kitabın geri kalanında cevap arar.

Kitabın ilk bölümü bir bakıma kitabın çerçevesini de belirlemektedir. Küreselleşme kavramının sığ bir kurtarıcı terimden öte çok boyutluluğunu ele alması bakımından okuyucular için kitap boyunca yol gösterici olduğu söylenebilir. Bu bağlamda özünde ilk bölüm eleştirel yaklaşımın da kapısını aralamaktadır.

Bölüm 2: Eğitim ve Teknolojiyi Anlamak: Kuramsal Yaklaşımlar

2. Bölümde eğitim teknolojilerinin incelenmesini eleştirel bir bakış açısıyla ele alan Selwyn, eğitim teknolojilerine ilişkin tüm küresel yaklaşımlara rağmen, pek çok toplumda eğitimin halen eşitlik ve adaletten uzak olduğunu ve güç ilişkilerinin mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiğini savunur. Eğitim teknolojisi alanını bir akademik alan olarak “en iyi uygulamalar”, “etkililik”, “işe yararlılık” gibi kalıplara sıkıştırılmış, eğitim teknolojisi araştırmalarını da sosyal bağlamdan arındırılmış bir alan olarak gören yazar bu bölümde karşılaştırmalı eğitim yaklaşımı, politik ekonomi yaklaşımı ve kapitalizmle ilişkisi, koloniler sonrası yaklaşım ve sosyal biçimlendirici yaklaşımı irdeler. Söz edilen tüm kuramsal yaklaşımların teknolojik belirleyicilik ile ilintili olduğu, teknolojinin toplumsal değişime yol açtığı yargısına dayandığını belirten yazar teknolojik belirleyicilik yaklaşımının tehlikeli olabileceğini, bireyler ve toplumların özerk ve etkin rolünün göz ardı edilebileceğini savunur.

İlk bölümün bir devamı niteliğinde olan ikinci bölüm eğitim teknolojilerine ilişkin teknik ve pedagojik yaklaşımların ötesine geçmesiyle okuyucu için hem bilgilendirici hem de sorgulayıcı niteliktedir. Özellikle küreselleşmeye karşı sergilenen yaklaşım son derece dikkat çekicidir.

Bölüm 3: Eğitim, Teknoloji ve Uluslararası Kuruluşlar

Kitabın üçüncü bölümünde eğitim teknolojilerine ilişkin yerel uygulamaların ortaklıklar, uluslararası ve uluslararası kuruluşlar, politik rejimler ve ekonomik yapılarla nasıl şekillendirildiği ele alınmaktadır. Bölüm üç soru üzerine odaklanmaktadır:

Uluslararası kuruluşlar

- eğitim teknolojilerine ilişkin soruların şekillendirilmesinde nasıl bir rol oynamaktadırlar?
- ulusal politikaları nasıl etkilemekte ve bunlara nasıl dahil olmaktadırlar?
- yerel uygulamalarda ne gibi yaptırımları vardır?

Bu kuruluşların temel işlevinin dünyadaki ekonomik politikalara ve uluslararası kapitalizme yön vermek ve gizil görev olarak eğitime ilişkin küresel söylemleri manipüle etmek olduğunu savunan Selwyn farklı kuruluşların farklı hedef ve misyonları olduğunu belirtir. Bu üç soruyu OECD (Organization of Economic Cooperation and Development), UN (United Nations), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), World Bank, EU (European Union) bağlamında ele alan yazar, kuruluşların özel sektörle yaptıkları işbirliklerini ve özel sektörün eğitim sektörüne girişinin farklı nedenlerini de değerlendirmektedir.

Çeşitli uluslararası kuruluşların eğitim teknolojilerine ilişkin politikalarının ele alındığı bölüm yerel yönetimlerin uluslararası bağlamda nasıl şekillendirildiğini gözler önüne sermesi açısından önemlidir.

Bölüm 4: Eğitim, Teknoloji ve Ulusal Politikaların Üretimi

Selwyn bu bölümde ulusal eğitim teknolojilerinin yönetişimine ilişkin ekonomik politikaları, bu politikalarla ulusların ekonomik, sosyal ve kültürel gelecekleri arasındaki ilişkiyi ele alır. 1980ler, 1990lar, 2000ler ve 2010 yıllarında Kuzey Amerika, Kuzey Avrupa, Doğu Asya ve Afrika’da dijital gelişmelerin eğitime yansımalarına ilişkin politikaları inceleyen yazar, her bir ulusal politikanın birbirinden farklı olmasına rağmen her birinin aynı bağlamda küresel bir üst politikanın etkisiyle gerçekleştiğini açıklamıştır. Özellikle ABD, Japonya, Şili, Singapur, örneklerini derinlemesine inceleyen Selwyn, dijital teknolojilerin sosyal reformların gerçekleştirilmesi için araç olarak kullanıldığını ve bunun “farklı türlerde kapitalist devletlerin sembolik müdahalesi” olduğunu savunmaktadır.

Özellikle Doğu Asya ülkelerinde dijital teknolojilerin eğitimde kullanımına ilişkin yerel politik kararların küresel ayak izlerinin ortaya konduğu bu bölüm okuyucu için büyük resmi görmek açısından oldukça aydınlatıcıdır.

Bölüm 5: Eğitim Teknolojileri ile İlgili Karar ve Uygulamalardaki Yerel Farklılıklar

Kitabın bu bölümünde eğitim teknolojilerinde küresel ve yerel ilişkiyi ele alan Selwyn, farklı ülkelerde eğitim teknolojilerine ilişkin kararların homojen bir yapı sergilediğini ve söz konusu teknolojilerin ülkeler için yerel olarak hangi amaçla kullanıldığına ilişkin bir açıklama yapılmadığını vurgulamaktadır. Öncelikle okuyucuları bu bölümde ele alınan yaklaşımların genellemeye dayalı olduğunu ve eksik yanlarının da olabileceği konusunda uyararak yazar, tartışmasını toplumların homojen olarak ele alınmaması gerektiği görüşüne dayandırır. Eğitim teknolojilerinin kullanımı konusunda ülkeler arasındaki farklılıkların doğası, boyutları ve bu farklılıkların altında yatan nedenleri özellikle dil ve ülkelerin tarihsel gelişimlerini şekillendiren düşünce gelenekleri ve felsefeleri değişkenleri açısından irdeleyen Selwyn, kültürün pek çok konuda olduğu gibi eğitim teknolojilerinin kullanımında önemli olduğunu ve bu teknolojilere ilişkin politikaların geliştirilmesinde kültür unsurunun göz ardı edilmemesi konusunda okuyucuları uyarılmaktadır. Özellikle Doğu-Batı kültürleri arasındaki farklılıklar ve Sinik, Japon, İslam, Budist ve Hint kültürlerinden örneklerin verildiği bölüm Singapur ve Japonya’da eğitim teknolojilerinin kullanımından örnekleri açıklayarak son bulur.

Kültür değişkeninin çeşitli boyutlarıyla ele alındığı bu bölüm, dijital teknolojilerin eğitimde kullanımının ve buna ilişkin kararların evrensel olabileceğini savunan görüşe bir karşı duruş olarak değerlendirilebilir. Yazar ele alınan kültürlerin özellikleri ile ilgili Singapur ve Japonya örneği dışında ayrıntılı bir inceleme yapmasa da kültürel çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılara ve yöneticilere hangi değişkenlerle yola çıkılabileceğine dair bir yol hartası çizer.

Bölüm 6: Uluslararası Gelişimde Eğitim Teknolojilerinin Rolü

Bu bölümden itibaren Selwyn, eğitimde dijital teknolojileri dünyanın az gelişmiş ve gelişmekte olan, bilgi toplumu ile bağlantıları zayıf olarak değerlendirilen bölgeler bağlamında ele almaya başlamıştır. Bölümün başında “gelişme” sözcüğüne karşı okuyucuyu uyararak yazar, bunun siyasi, ekonomik ve kültürel bir ötekileştirme olarak ele alınmaması gerektiğini, bölüm boyunca “gelişme”nin düşük gelirli ulusları ifade ettiğini belirtmiştir. Dijital teknolojilerin düşük gelirli ulusların sorunlarına çözüm olacak araçlar olarak ele alındığı bölümde bunun

uluslararası ilişkilerde tarihsel gelişimini irdelemektedir. Teknolojik müdahalelerin uygulamada getireceği yararların yanı sıra arkalarında yatan siyasi amaçları da göz ardı etmemek gerektiği görüşünden yola çıkan Selwyn, özellikle 2000'lerin başından 2010'lara kadar gelişim için eğitim akımlarını inceler. Bölümde ICT4D (Information Communication Technologies for Development – Gelişim için Bilgi İletişim Teknolojileri) genel başlığı altında ele alınan uygulamalar özellikle Güney Afrika'da olmak üzere devlet yardımlarıyla gerçekleştirilen projeler, özel şirketlerin yardım etkinlikleri, sivil toplum kuruluşlarının ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların projelerinden örneklerle tartışılmıştır. Yazar burada örneklediği projelerin olumlu yanlarına da değinmekle birlikte asıl vurguladığı kısım bu tür projelerin sürdürülebilirlikten uzak olması, özellikle su ve barınma gibi temel insani ihtiyaçların bile karşılanamadığı bölgelerde bu tür girişimlerin öncelikli olarak ele alınmasına yönelik eleştirileridir. Yazara göre bu tür projelerin öncelikli olarak ele alınması, küresel kapitalizmin bir uzantısı olarak ele alınmalıdır.

Yazarın bu bölümdeki eleştirel bakış açısı özünde kitabın en önemli noktası olarak ele alınabilir. Her türlü toplumsal ve eğitsel soruna çözüm olabilecek bir olgu gibi sunulan eğitim teknolojilerinin farklı kuruluşların gizil amaçlarına nasıl hizmet edebildiğinin irdelenmesi bakımından okuyucuyu da birlikte sorgulamaya davet eden bölüm yazarın temel tezi olarak da değerlendirilebilir.

Bölüm 7: “Her Çocuğa Bir Dizüstü Bilgisayar” – Eleştirel Bir İnceleme

Bölümde küresel bir proje olarak ele alınan “Her Çocuğa Bir Dizüstü Bilgisayar” Projesi pek çok alt proje bağlamında incelenmiştir. Özellikle XO olarak isimlendirilen ve pek çok ülkede çocukların kullanımına sunulan bilgisayarın donanım ve yazılım özelliklerini inceleyen yazar, çocuk ve gençlerin kullanımına uygun ve pek çok koşula dayanıklı olarak tasarlanan aygıtın yaygınlaştırılmasındaki “iyiniyet”in arkasında yatan olgulara da bakılması gerektiğini savunmaktadır. Projenin özellikle 2005 Dünya Ekonomik Forumunda tanıtılmış olmasının girişimin pek çok teknoloji ve medya kuruluşunun desteğini kazanmasını ve hükümetlerin de projeye dahil olması ve çok sayıda bilgisayar sipariş edilmesi sonucunda büyük bilgisayar şirketlerinin de sürece katılmasının küresel politikanın bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Buna ek olarak gelişmekte olan ülkelerin yoksulluk, sağlık hizmetlerindeki eksiklikler gibi sorunlarının bu tip projelerle çözülebileceğine olan inancı da sorgulayan yazar bu tür projeleri kolonileşmenin 21. Yüzyıl sürümü olarak değerlendirmektedir.

Bir önceki bölümdeki eleştirilerin bir devamı olan bölüm özellikle ciddi pazarlama stratejileriyle çeşitli ülkelerin halklarına sunulan Her Çocuğa Bir Bilgisayar projelerinin de ekonomik ve politik bağlamdan ayrı değerlendirilemeyeceğini tartışması bakımından dikkat çekicidir. Her ne kadar yine yerel projelerin detaylarına yer verilmemiş olsa da konu ile ilgilenen okuyucular için yol gösterici bir başlangıç noktası olarak değerlendirilebilir.

Bölüm 8: Dijital Dünyada Eğitim: Peki Şimdi Nereye?

Kitabın son bölüm olan bu bölümde önceki yedi bölümün bir özetini yapan Sewlyn, dijital teknolojiler ile ilgili eğitsel tartışmaların yalnızca teknik konularla sınırlandırılmaması gerektiğini tekrar vurgulamıştır. Fayda, güç, eşitlik, güçlenme, yapı ve amaç, eşitsizlik ve sosyal adalet konularının göz ardı edilmemesi gerektiğini, yapılan her girişimin ardındaki politik ve ideolojik amaçların da değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur. Özellikle bilgi ekonomisindeki yarışta bu gündemlerin eğitim teknolojilerine yön verdiğini belirten yazar yine de tüm değerlendirmelerin yalnızca ekonomik belirleyicilik bakış açısıyla da incelenmemesi ve konunun çok boyutlu olarak ele alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Küreselleşmenin gittikçe yaygınlaştığı bilgi ekonomisinde yerel özelliklerin ve ihtiyaçların da gözetilmesi gerektiğinin savunulduğu sonuç bölümünde Selwyn, eğitim teknolojilerinin yayılması ve kullanımında yer alan tüm paydaşların süreçlerde söz sahibi olması gerektiğini savunarak kitabı sonlandırmıştır.

Sonuçlar

Dijital Dünyada Eğitim: Teknoloji ve Eğitime Küresel Bakış Açılıarı eğitim teknolojisi alanında yazılan pek çok kitabın aksine bu teknolojilerin teknik ve pedagojik özellikleri üzerine bir araştırma olmak yerine küresel bilgi ekonomisinin nasıl üst politikalar tarafından yönetildiğini ortaya koyması ve bu küresel yaklaşım içerisinde yerel özelliklerin çoğunlukla göz ardı edildiğini tartışması bakımından alan yazındaki pek çok kitaptan ayrılmaktadır. Kitabın başlığında politikaya vurgu yapılmaması okuyucular için yanıltıcı olabilecek olmakla beraber yazarın küresellik vurgusu özünde politik süreçlere ilişkin değerlendirmeler yapılacağına bir işareti olarak ele alınabilir.

Selwyn'in değerlendirmeleri bu bağlamda oldukça değerlidir. Konuya eleştirel bir bakış açısı getiren kitap yine de çok kapsamlı olarak düşünülmemelidir. Bölümlerdeki tartışmalarını örneklerle açıklayan yazar, verdiği örnekleri çoğunlukla derinlemesine açıklamamış ve temel

özelliklerine değinmekle yetinmiştir. Bu bağlamda kitap sonraki ayrıntılı okumalar için yol gösterici olarak değerlendirilebilir.

Öneriler

Selwyn'in kitabı özellikle eğitim teknolojileri konusunda karar alıcılar, yöneticiler ve yönetici adayları ile konu ile ilgili araştırma yapan akademisyen ve lisansüstü öğrencileri için bir yol gösterici niteliğindedir. Selwyn'in özellikle yerel bağlamda verdiği örnekler derinlemesine incelenip hem yerel kararlar hem de bu kararların küresel ölçekteki yeri araştırılabilir. Aynı zamanda yerel kararlar alınmasında bu örneklerden yola çıkarak küresel yarışta yerel özellikleri kaybetmeden dijital teknolojilerin eğitimde kullanım süreçlerine ilişkin değerlendirmeler yapılabilir.

Kaynakça

Selwyn, N. (2013). *Education in a digital world: Global perspectives on technology and education*. New York: Routledge

Yazar Hakkında

Ela AĞÜN ÖZBEK

2003 yılından beri Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında görev yapmakta olan Akgün-Özbek, lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı bölümünde, yüksek lisans eğitimini ise Ortadoğu Teknik Üniversitesi İngiliz Edebiyatı bölümlerinde tamamlamıştır. Halen Anadolu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Uzaktan Eğitim Bölümünde doktora çalışmalarına devam eden Akgün Özbek 2004 yılından beri Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında da kitap ünite yazarı, akademik danışmanlık, ders koordinatörlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. Çalışma alanları arasında uzaktan eğitim, uzaktan eğitimde öğrenen ve öğretiren rolleri ve yeterlilikleri, öğretmen yetiştirme bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İngiliz Dili Eğitimi ABD, Eskişehir, Türkiye 26470

Tel (İş): +90 222 335 05 80 - 3491

Eposta: ekagun@anadolu.edu.tr